

SBURATORUL *Literar*

REVISTA · SAPTAMANALA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SUMARUL No. 38

<i>E. Lovinescu</i>	<i>Figurino (I)</i>
<i>Mihail Celararu</i>	<i>Ahasverus</i>
<i>Virgiliu Moseovici</i>	<i>Fântânile lumii</i>
<i>Gh. Brătescu</i>	<i>Ancheta</i>
<i>Camil Bălan</i>	<i>Reîntoarcere</i>
<i>F. Aderca</i>	<i>Amurgul răsărilor</i>
<i>I. Valerian</i>	<i>Târziu</i>
<i>B. Fandăreanu</i>	<i>Probleme de „poetică”</i>

Cronica Dramatică : F. ADERCA. ✓

Insemnări Literare.

38

SBURATORUL LITERAR

Revistă Literară, Artistică și Culturală

Prețul unui număr

Abonamente : pentru un an Lei 100,—

LEI 2.—

„ 1/2 „ „ 50,—

Abonamente se primesc la :

Administrația Revistei „Sburătorul Literar“

BUCUREȘTI

STRADA SMARDAN, 4

și la librăria „Mercur“, București, Calea Victoriei, 27

Deasemenea se pot face Abonamente prin corespondență,
trimițându-se costul respectiv prin mandat poștal.

la Administrația Revistei.

Manuscrisele, corespondența și schimbul se vor trimite pe adresa
d-lui E. Lovinescu, Strada Câmpineanu, 40.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

IN CURAND VA APARE

de **E. LOVINESCU**

CRITICE VOL. VII

Lucian Blaga, M. Sadoveanu, Delavrancea, Ion
Minalescu, Hortensia Papadat-Bengescu, Odobescu,
Hasdeu, Al. Davila, Caton Theodorian, etc., etc.

Ed. „Ancora“ Alcolay & Calafateanu

SBURĂTORUL LITERAR

REVISTA LITERARA, ARTISTICA ȘI CULTURALA

DIRECTOR: E. LOVINESCU

FIGURINE

Mihail Dragomirescu

Cu toate calitățile sale, prin excelență didactice, de analiză formală, de dialectică, de bunăvoință față de fenomenul literar și, mai ales, de admirabilă încăpățănare, personalitatea d-lui Dragomirescu trezește totuși o ușoară nedumerire. Stricând armoniile sufletești ale speciei umane comune, sunt însușiri, care prin exces provoacă deviațiuni regretabile. Suficiența este o astfel de însușire; fiind strict personală și egoistă, ea este și profund antisocială. Cazul d-lui Dragomirescu e însă simțitor altul: suficiența, reală dealtfel, crește, evadează, și îmbrățișează; nu se limitează la sine, ci se proiectează, generoasă și măritoare, peste întreaga literatură română. Ea purcede deci dela o concepție gigantanică: mica noastră țară a produs o generație de uriași capabili de a ținea piept tuturor scriitorilor străini; într'o încăerare universală, d. M. Sorbul de pildă, ar putea arunca, fără sfortare, Pelionul peste Ossa. Optimism exagerat, desigur, dar tot atât de ușor de ironizat pe cât e de inutil de a o face. Mărimea nu este absolută ci relativă; valoarea ei stă în raport. Recunoscându-i caracterul specific al opticei, hipertrofia devine o concepție destul de normală; fiind cu toții uriași, ne umanizăm; prin raport, forțele noastre n'au crescut cu nimic ci reprezintă aceiaș euație. E de ajuns să știm că ideile d-lui Dragomirescu se înregistrează pe un portativ mai sus, pentru ca să le reducem, mintal, la proporțiile lor firești. Devenind totuși uneori protecționistă, fie în sensul unei bisericuțe literare, fie în sensul mai larg al patriotismului, hipertrofia d-lui Dragomirescu produce de multe ori o răsturnare de raporturi. Accidentul este însă posibil oricui: și criticei noastre *discolice*, ca și criticei *eucolice*, pe

care o reprezintă d. Dragomirescu cu atâta perseverență. În fața acestei fatalități obștești, talerele cumpenii rămân încă egale.

* * *

Dacă în ordinea poetică, optica măritoare împinge spre *gigantanasié*, în studiul literaturii ea duce în chip firesc la *critica științifică*. În fond domină aceeași concepție; uriașul care se sbătea adineaori în d. M. Sorbul, contopind în el pe Caragiale, Ibsen și Bernstein, se sbate acum în însuș d. Dragomirescu. O disciplină modestă și o intenție lăudabilă iau dintr'odată caracterele definitive ale științii.

Recunoaștem necesitatea criticei de a-și raționaliza impresia, și urmărim cu interes toate încercările de a da o siguranță judecăților estetice. În faza actuală însă a științii, rezultatele sunt încă puțin importante; critica e supusă unor variațiuni ce pleacă nu numai de la impresii ci și de la concepții diferite; fiind cavoul experiențelor defuncte, ea e dezarmată în fața noutății, adică tocmai acolo unde ar putea fi mai utilă.

Având o structură intelectuală prin excelență didactică, d. Dragomirescu e un maestru al analizei; diseacă macabeul literar până în cele mai neînsemnate nervuri; izolând talentul, îl subdivizează în componentele lui infinitezimale; tinerii săi elevi trebuie să fie încantați, descoperind, de pildă, că în privința intuiției, originalitatea lui Eminescu e *afectivă*, sub raportul conținutului, *deprimantă* ca modalitate, *imaginativă*, sub raportul calității, *ponderată* ca intensitate; că în privința originalității plastice, ea e când *inhibitivă*, când *contemplativă*, când *explozivă* ca tonalitate; cele mai adese *realistă*, uneori *fantastică*, foarte rareori *incisivă* sub raportul calității; *primitivă*, *artistică* și foarte rar *artificioasă* ca intensitate.

Cu acest schematism scolastic d. Dragomirescu își închiuie că a determinat valoarea poeziei lui Eminescu. Nu ne ridicăm împotriva herbariilor; le recunoaștem însă numai o utilitate școlară. Didacticismul nu este însă științism, decât doar într'o concepție hipertrofică, ce permite d-lui Sorbul de a fi un titan. Disciplina care etichetează „originalitățile“ sau figurile poetice e doar o anexă inferioară a criticei, după cum posibilitatea de a distinge un asindeton de o hendiadă, o hipalagă de o tmesă e de un interes subsidiar și pur didactic. Punctul de greutate al criticei cade în capacitatea de a percepe emo

ția estetică, — capacitate variabilă până la inexistență. În lipsa ei, didacticismul devine inutil și, prin prezumție, primejdios.

Împotriva hipertrofiei putem lupta prin ironie sau prin reducerea scării proporționale; cu tot schematismul său, didacticismul reprezintă și o incontestabilă valoare de cercetare în seminariile de literatură. Ne ridicăm însă cu hotărâre împotriva *impresionismului didactic și totodată și dinamic* al criticei. Fără a fi obligată, critica poate fi și dinamică, — adică poate fi creatoare de valori. A căuta însă cu orice preț să crezi valori și a-ți tăia un merit din această îndeletnicire e o poziție primejdioasă care falsifică imediat instrumentul criticei. Imprecis prin sine însuși, el prezintă astfel deviații și mai supărătoare; dinamismul e cu atât mai primejdios cu cât nu se exercită numai în sens pozitiv ci și în sens negativ; creațiunea unor valori nu se face decât pe prețul distrugerii altora. Meritul criticului e, de altfel problematic; preferăm să-l punem în știință, conștiință și talent. Procedul duce apoi la rezultate dezaastroase; nu numai că nu e științific, dar ridică criticei calitatea supremă a obiectivității. Critica se rezolvă așa dar într'un impresionism dinamic, cu atât mai dăunător cu cât sub etichete didactice nu conține adese decât atitudini, strategie literară — și resentimente.

E. LOVINESCU.

AHASVERUS

*In adâncimea nopții fără fund
Mai auziți vre-o șoaptă?... Căinii eh iar
Cuprinși de somn au adormit întinși pe străzi
Și, ca și noi, toți oamenii, acum,
Plecați spre moarte-au așpit un ceas pe drum.*

*In liniștea aceasta, mil de nopți
Doar el torcea pământu 'n pași nebuni.
L'a întâmpinat o poartă și-un ostaș
Și l'a strigat ostașu-n Paradis,
Dar vorbele s'au frânt în urma lui
Ca brațele de groaza unui vis.*

*Și l'au strigat voci vesele din Iad,
Dar vorbele pe urma-i au picat
Ca ciorile pe câmpul treerat.*

*Că lutul îl chema mereu
Ca să-l împungă pasul blestemat
Cu toate firele din trupul său.*

*Dar, când a fost spre săvârșit,
Pe lângă-un staul noaptea a rătăcit,
Era lumină-n staul și-a vroit
Să vadă, dar degeab-a 'nconjurat
De mil de ori bordeiul, pipăind
Ferestrele, în mersul ne 'nfrânat,
El n'avea timp să vadă — și-a plecat.*

*Iar într'o noapte-un templu a 'ntâlnit
Și-n templu-un glas, ce-adânc l-a sguđuit
Și-a 'nconjurat biserica, vroind
S'audă, să 'nțeleagă-a ingenuchiat...
Dar pașii fără timp l'au alungat.*

*Și 'ntr'un amurg o cruce-l năluci
Pe-un munte — și-a fugit spre ea;
Parcă de mult o căuta;
Și-n jurul muntelui
Un milion de pași a risipit;
Parc'a zărit ceva, parc'a zărit, ci doar i-a nălucit.*

*Și, într'o noapte-a dat peste un mormânt
Și s'a plecat spre piatră, dar l'au luat
Furtunile din pași — și l'au mânat,*

*Iar într'o zi... veni o zi când fu
Pământul străbătut — și-atunci stătu
Pe-o palmă de pământ, dar pașii lui
Ardeau țărâna rece-a lutului,
Il desfundau și-l pătrundeau...
Și-n palma de țărână străbătu
Vedenia cu pașii în puhoi,
Adânc și pe vecie se perdu
In fundul nepătruns; — și-aleargă 'n noi.*

MIHAIL [CELARIANU.]

FANTANILE LUMINII

..Seul importe que le désir reste en
partance.
Jusqu'à la mort, devant l'éveil des
horizons.

Verhaeren.

I.

In fundul melancoliceii grădini,
Sub pomii mei, împovărați de sară,
Și dincolo de gardul împletit
Prin care s'a ncurcat o rază solitară,
In alte funduri de grădini, sub alte
Incovoeri de ramuri gânditoare —
Și mai departe, peste câmpul tot
Și-apoi în zare — sub cerul obosit —
Punctând ca niște pietre scumpe faldurile tinii,
Așa mi-au răsărit Fântânile luminii...

...Când Soarele, cu gesturi grele și lascive
Se scaldă 'n baia cerurilor limpezi,
Când peste largi peisagii încropite
Palpită nevăzute aripi de flăcări,
Răsuflul lor vioi și pur revărsă
Un râu cu unde reci pe țarna arsă.
Cu-atâtea guri,
Cu-atâtea buze 'ntinse
Ele-au sorbit văpaia toată-a bolților aprinse,
Că astăzi golurile lor, ce sfredelesc câmpia,
Înșurubează 'n humă — adânci spirale de lumină...

O! Vă iubesc, Fântâni ale durerii l...

Când, peste clinele cari ard, cascada serii
Rostogolește ape de 'ntuneric,
Înfioratul vostru ochiu și atinge-o stea — și-atuncea
Se-aude cum, în noaptea grea și mută,
Schinteia din adânc cu cea din spațiu se sărută...
O! Vă iubesc, fântâni, cari, sub furtuna
Ce rupe orizontul strimt cu ghiarele-i de fer,
Păreți atâtea goarne de pământ prin care
Adâncul gliei strigă către cer l...

II.

Tăceți l... Pe câmpul sur
Se 'nșirue. tremurători, drumetii
Spre dâmbul dupe care se înalță
Ca o chemare brațul tânăr al fântânii...

*Din zorii argintii
 Și până 'n înserarea asta arămie,
 Necontenit,
 El s'a plecat spre adâncimile umide,
 Strângând, nesățios, răcoarea subterană.
 Și ia-l iar, neobosit,
 Urcându-se pe zarea roșcovană,
 Asemeni unui gât de lebădă ce bea privind tăria...*

*Tăceți!... Pe câmpu 'nțelenit
 Se 'nșirue, înfrigurați, drumetii
 Târând cu joșnet după dânsii mântii lungi de umbră,
 Și drumurile pietruite cu amurg,
 Sub tălpile nesigure și grele,
 Răsună straniu 'n depărtare,
 Ca lespezi funerare...
 ...Și totuși merg mereu, setoși de zare —
 Căci colo, după dâmb, e brațul darnic care-i chiamă...*

*Tăceți!... Tăceți s'ascult cum mi se duce
 Pe 'ntinderi sterpe,
 Purtând pe umeri spaima răsbătutelor primejdii,
 Alaiul frânt și însetat
 Al năzuințelor, înspre fântânile nădejdi!... Cluj*

III.

.....
*Fântâna mea cu pietre mari și albe
 — O, pietrele cari altădădă
 Săltau sub mângâierea ta ca niște miei —
 Fântâna mea cu pietre mari și albe
 Stă azi posomorâtă,
 Deși copacii-o bat cu flori
 Și-o gădilă cu degete de ramuri...*

*Din sacii plini,
 Pe care seara i-a deschis prin tușe,
 Se cerne, molcom, pulberea tăcerii,
 Prin ochii deși ai sitelor de crengi.
 Și-atâta întuneric de pe drumuri vine
 Incât, plecat pe umărul fântânii,
 Lichenii ei îi simt crescând pe mine.*

*Prevăd că 'n noaptea asta iar
 Voi auzi jelindu-mi-se iarba că nu poate
 Ca și 'n trecut piciorul să-ți desmierde;
 Și cel din urmă strop
 Va luneca din jghiabul verde
 Pe mâna mea, asemeni unei lacrimi...*

...Fântâna mea, coboară-ți pleoapele de foi
Pe ochiul trist...
Vom sta și astăzi, ca 'n atâtea nopți,
Ingenuchiiați, în cripta de frunziș,
Și nimeni nu va bănuși, trecând pe drum
În noaptea asta limpede și bună,
Că murmurul ce tremură în preajmă
E plânsul nostru care se 'npreună...

IV.

De jocul ei cu arborii și norii
Înfierbântată, luna
S'a pogorît pe scara umedă și 'nvârtejită
Și-acum se răcorește 'n apa veche.
Și iată că sub ochii ei
Adâncu-a prins lumină de nădejde,
Iar sus, fântâna mea cu cercul ei de pietre scîlbitoare
E-o gură care râde arătându-și dinții...

Din patru părți
Copacii mei, în cari atâtea nopți s'au cocoșat
Ca niște grele pasări rele,
Din patru părți copacii mei
Zâmbesc, de parcă 'n ramuri noduroase
Li-ar gâlgăi, fierbinte, seva bucuriei.

...Ce face-acuma brațul tău, ce 'mi răsărea
Din glastră mânecii ca și o plantă
Plecând, cu freamăt, peste fruntea mea
Înmiresmatul evantai al degetelor albe?...

Tristețea mea s'a dus — și nu știu unde,
În care scorbura,
Asemeni unui cerb gonit s'ascunde;
Tristețea mea s'a dus și iată,
Grădina 'n care ai domnit odată
Te cere iar...
Înfrigurate de așteptare terburile par,
Iar tufele ciulesc urechi de frunze să-ți audă pasul...

În seara asta vei veni l...

Acti,
În fundul proaspetei grădini,
sub pomii mei înviorați de sară,
Și dincolo de gardul înpletit
Pe care dănuțește-o rază rară,
În alte funduri de grădini, sub alte
Boltiri de ramuri vibratoare —

Și mai departe, peste câmpul tot
 Și-apoi în zare — sub cerul mulțumit —
 Auzi cum cântă, din adâncurile tinii,
 Ametitor, biruitor, Fântânile luminii!

Apropte-te, prinde-te din nou
 De gâtul meu, cum edera plăpândă
 Înlănțuște arborele verii;
 Aprinde 'n ochii 'mi stinși luminile 'nvierii —
 Și-așa,
 De-apururea topiți în noi,
 Să ascultăm cum fâlfăie asupra-ne, din zări,
 Ritmând răsujul vast al serii,
 Asemeni unor binecuvântări —
 Cântările Fântânilor durerii!..

VIRGIU MOSCOVICI

1922.

ANCHETA

- „Planton... mă planton!... Unde dracu s'a băgat ăla?...“
- „Aici sunt, don locotinent.“
- „Unde umbli mă?“
- „Nicăeri.“
- „Cum nicăeri, că te strig de un ceas.“
- „Eram la *tilifon*... a omorât un domn ofițer la *righi-*
ment.“
- „Ce?“
- „Pe un don ofițer l'a împușcat la tragere.“
- „Când?“
- „Spunea *tilifonistul*.“
-
- „Allo... Allo... Cine-i acolo?... Tu ești, Vasilescu?...
 Bună dimineața... Ce mă, a omorât un ofițer la voi?“
-
- „Pe cine?“
-
- „Săracul!... Când?“
-
- „Când?“
-
- „Ei, cum?“
-

— „Ia uită-te, dom'le... Mă duc să-i spun generalului... Cum?...“

— „Și eu tot azi dimineață am vorbit cu el... a fost pe la brigadă.“

— „Ce spui?... Pomul?... care pom?...“

— „Aaa, omul... da, da, ce e omul... ai dreptate, nimica toată... Săracul de el! La revedere!...“

— „Domnule general, ați auzit... A murit Toporan.“

— „Care Toporan?“

— „Sublocotenentul Toporan de la treizeci.“

— „Ei, ce te-ai alarmat așa?... A murit, a murit... ce să-i facem... îi dăm onorurile cuvenite și s'a isprăvit... Altceva ce putem să-i facem... N'o să murim toți?... Ostașul trebuie să fie pregătit... un glonț... pac... gata!“

— „Bine da să moară așa!“

— „Cum?“

— „D-voastră n'ați auzit... a murit la tragere.“

— „Ce?“

— „L'a împușcat.“

— „Pe cine?“

— „Pe Toporan.“

— „Cine?“

— „Nu știi; am uitat să 'ntreb. Atât mi-a spus locotenentul Vasilescu la telefon, că l'a împușcat pe Toporan la tragere. Nici el nu știa cum, că și lui, i s'a comunicat tot la telefon dela câmpul de tragere.“

— „Dă ordin degrabă să pună caii la trăsură... Ce neglijență!... Oamenii ăștia sunt buni de împușcat...“

— „Ei, cum s'a întâmplat, colonele?“

— „Ce, ați auzit și d-voastră?“

— „Te 'ntreb cum s'a întâmplat?“

— „Cum să se întâmple, d-le general... Cum se 'ntâmplă accidentul când e să se întâmple, d-voastră nu știți?“

— „D-ta unde erai?“

— „Acolo eram și eu, tocmai sosisem... Mi-a vâjăit glonțul pe la ureche... un deget mai la stânga și eram gata...“

— „Ei cum s'a întâmplat, spuneți-mi și mie. Vreau să știu dela început cum s'a întâmplat.“

— „Spune d-ta, maiorule, că ai fost dela început.“

— „Domnule general, la ora 12 jum. p. m. am sunat adunarea regimentului, fiindcă era ordin la raport ca la ora 1 p. m. toată lumea să fie la câmpul de tragere. Tocmai îmi adusesese calul și mă pregăteam să 'ncelec...“

— „Lasă, mulțumesc, destul, maiorule. D-ta știi cum s'a întâmplat, căpitane?“

— „Știu, domnule general, eram lângă el. Mi-a șuerat glonțul pe la ureche...“

— „Spune d-ta, cum s'a întâmplat?“

— Iacă cum s'a întâmplat, domnule general. Eram adunați pentru tragere. Se așezau țintele. Pe când încărcam revolverul.“

— „Era tragerea cu revolverul?“

— „Da, domnule general.“

— „La a câtea ședință sunteți?“

— „Intâia ședință, domnule general.“

— „Ați întârziat... ați întârziat rău de tot. De ce-ați întârziat atât?“

— „Domnule general, noi eram adunați pentru tragere...“

— „Extraordinar!... Mă rog pot să aflu cum a murit Toporan?... E cineva în stare să-mi spună scurt, în două cuvinte cum s'a întâmplat de ați asasinat, da, asasinat, pe sublocotenentul Toporan?!...“

— „Noi l-am asasinat pe Toporan?“

— „Da, colonele. Atâta neglijență înseamnă asasinat.“

— „Da n'a murit nimeni, domnule general, păcatele mele... Ieși înainte Toporan să te vadă domnul general.“

— „Bine, domnule locotenent, ce va să zică asta?!... D-ta mi-ai spus că l-a împușcat.“

— „Așa mi-a comunicat Vasilescu la telefon. Nu mi-ai spus așa, domnule?... Spune d-ta pe cuvânt de onoare.“

— „Așa am auzit și eu, domnule general.“

— „Nu, domnule general, să vedeți cum a fost. Toporan s'a dus să însemne rezultatele și când a plecat, căpitanul Popescu, fără să vrea, a scăpat un foc, tocmai când Toporan împiedicându-se a căzut jos. El auzind lovitura, nu s'a mai ridicat, de frică că s'a început tragerea, și nu știu cine a răspândit șvonul că a murit, da n'a murit nimeni.“

— „Domnule general, am avut un noroc... Puteam să mor... mi-a trecut glonțul pe la ureche... i-am simțit căldura. Dacă nu mă lăsam jos...

— „Va să zică nu s'a întâmplat nici un accident?”

— „Ba a lovit un soldat.”

— „Ce soldat?”

— „Nu l'a lovit, i-a șters puțin urechea, domnule general, da l'a pansat la infirmerie, nu mai are nimic, puteți să-l vedeți și d-voastră... Mă băete, ia spune lui Pâslariu de la cai... îl știi pe Pâslariu?”

— „Pe Pâslariu?... Il știu trăiți, don colonel.”

— „Dă fuga să vină Pâslaru. Are și calul d-voastră în primire... e cel mai bun soldat. Vara îi ținem la păscut toată ziua.”

.....
— „Trăiți, don ghenereal!”

— „Tu ești Pâslariu?”

— „Eu, să trăiți.”

— „Tu îngrijești de calul meu?”

— „Eu să trăiți.” Central University Library Cluj

— „Ce face calul?”

— „Mănâncă să trăiți, don ghenereal.”

— „Ei, cum te-a lovit glonțul, băete?”

— „Să trăiți, don ghenereal, eu veniam cu caii...”

— „Erai cu caii?”

— „Cu caii eram.”

— „Da 'mprejurul țintelor se pasc caii, boule?”

— „Nu, trăiți, don ghenereal, nu-i paștem împrejurul țintelor.”

— „Dacă-mi omora calul, cu ce-l plăteai, măgarule?... Să-l bage la carceră... Putea să-mi omoare calul, tâlharul ăsta.”

— „Trăiți, don ghenereal calu d-voastră nici nu era.”

— „Cum nu era?”

— „Il scoatem mai târziu, don ghenereal, pe răcoare, că-i crapă *chielea* de soare... așa mai bine îi car iarbă cu sacul.”

— „Bine... Bravo, băete! Văd că ești deștept... dar puteai să mori și tu, prostule.”

GH. BRĂESCU.

REANTOARCERE ...

Prietene, e aceeași dimineată
 Cu-acelaș soare leneș și convalescent
 Ce râde'n silă, — somnolent,
 Cu ochii turburi de roșată.

Orașul mic
 Cu hudiți strâmte și murdare,
 Cum șade 'ntunecat, în dimineata asta, — pare
 Al sărăciei dric...

În mahalaua cu bordeele oloage,
 Deabia s'au mai încăerat copii hoinari,
 Și-și râd de soarele ce-alunecă prin foi de oțetari
 Și cade obosit în ale uliței băltoage.

Aceiași liniște clocește prin unghere,
 Mucegăind aceeași amintire veche
 Și-aceleași negre-obloane de dughene
 Deschid (la) soare surda (lor) ureche.

De ce mai cheamă glas blajin de clopot
 Dela bisericuța din apropiere,
 Copilăria noastră gătuită în orașul mic
 Cu uliți mohorâte de dugheni și de tăcere ?

Cum de mai vor părerile de rău,
 Să sune iar vecernii umilite,
 Când amintirea a 'ngropat copilăria noastră
 În cripta cu odăile prăfoase și-obosite ?...

Acolo doarme ea sub strat de putregai
 Cu ochii încețați de jale și cenușă.
 La ce s'o mai mâhnim târziu și de prisos
 Iar scârțâind înduioșata amintirii ușă ?

Prietene, e-aceiași dimineată
 Dar soarele e astăzi orb și somnoros.
 În ochii lui bolnavi și turburi de roșată
 Să nu mai cați trecutul umilit și dureros...

CAMIL BALTAZAR

AMURGUL RASSELOR

Origina naționalităților e nesigură; soarta lor este tot atât de puțin de prevăzut. Și când accepți, capitulând în fața absurdului, existența reală a unei națiuni — vrei cel puțin să te mângâi cu posibilitatea unei creșteri regulate a acestei forțe, cu puțința ei de a stârpi măcar o parte din hazard, înfățișat un fel de ierarhie a valorilor naționale în virtutea cărora națiunile să birue.

Nimic din toate acestea.

Națiunile, câte se cunosc azi au apărut la întâmplare. Din mii de forme ale vieții obștești, din nimic nu s'ar fi putut prezice care va fi centrul de gravitate național al organizației viitoare.

Iată națiunile: câteva sute!...

Câte mii și mii însă, din câte ar fi putut apare, n'au apărut?

Nu știi de ce națiunile existente există, nu știi de ce națiunile inexistente au pierit.

Poate că toată problema se reduce la o structură proprie a celulelor sistemului nervos al unui anumit grup de oameni, celule care, asimilând și desasimilând greu, aveau nevoie de un mai lung timp pentru îndeplinirea funcțiilor... Sistemele nervoase nobile și fine au fost astfel biruite de inerția celorlalte — adică s'au „desnaționalizat”. Faptul se poate verifica: femeia și copilul, deși au însușiri sufletești de esența genului, împrumută totuși gesturile și turnurile de spirit ale bărbatului, care e de cele mai multe ori mediocru. Și atunci cine are curajul să creadă că cele mai prețioase omenestii națiuni, cele cu horbota nervoasă mai fină, au supraviețuit... Ele s'au adaptat, s'au topit într-o formă ceva mai stăruitoare — care a rămas tiparul națiunii de azi.

Și dacă mai adăogăm la acestea și valul furibund al hazardului istoric...

Ce e dar naționalitatea?

Nu știm. Îi vedem rezultatele și ne convingem că e de o miraculoasă fecunditate.

Cu toate acestea are tendințe care o vor distruge și de pe acum vedem scrumul aripelor ei spulberându-se, arse de flacăra prin care a voit cu orice chip să treacă:

Naționalitatea vrea să se justifice prin rassă — și de o vreme încoace nu atât printr'o rassă din trecut, cât printr'o rassă care se integrează, cu viitorul.

O pildă?

Iată naționalismul ceh. Cât e de pasionat! Își caută astrul în jurul cărui să se învâртеască steluța lui — și l'a găsit în ideea slavă. Într'un număr festiv din *Journal des Débats*, publicistul F. Pausky mărturisește: „Nici un guvern cehoslovac nu poate, într'adevăr, neglija spiritul profund de solidaritatea slavă care însulește toată națiunea cehoslovacă și de aceea politica externă

cehoslovacă va avea todeauna un caracter slav". E adevărat, s'au împăcat cu polonezii, cedând în chestiunea Teschen. „Și cu o compătimire frățească cehoslovacii se apleacă peste trupul mare, inert al Rusiei, în așteptarea învierii ei.” Da, cehoslovacii doresc, cu inima fremătătoare, o împăcare între bulgari și sârbi.

Când nu poate fi osândită cu logica iluzia naționalității, — cum ar putea fi osândită ideea mult mai mare a rasei: a cărei menire e tocmai să creeze o și mai bogată familie de oameni, legați între ei de o mistică pasiune. Dacă oamenii — care nu se tolerează niciodată — vor să se iubească pe un temel, fie și închi-puit, unde ai putea găsi ideea protivnică, și de unde să aduni atâtea coarde, mai curând, pe care să răsune din plin, bucuria unei astfel de pasiuni?...

Sunt oameni care vor să se recunoască, vor să se simtă frați, în pofida tuturor adevărilor meschine din antropologiile și documentele istorice știute!...

Te pomenești că există un singur chip slav, precum există, desigur, un singur suflet slav. Ei vor să crească omenirea cu acest suflet, multiplicând la infinit chipul unic, uneori blând și todeauna foarte metafizic. — E fericirea vegetală a spicului de grâu, greu și plin de soare, care se simte multiplicat în miliarde identice de frați, toți grei și aiddoma plini de soare — sub fascinația pustie a soarelui din cerul ametit...

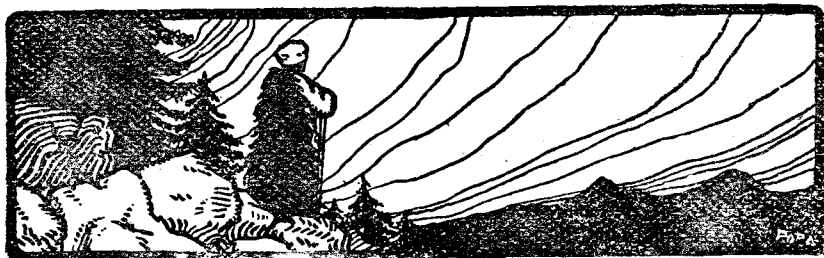
Să fie oare această identificare scopul vieții? Viața e adevărat se multiplică — dar se diferențiază. În ziua când această identificare s'ar înfăptui pe toată suprafața globului — printr'o absurdă și definitivă victorie a unuia din cele câteva mari cuvinte ale metafizicei raselor, — n'am cădea mai curând într'o inexistență de fapt, perfectă, pe care în zadar o căutase brahmanul în extaz și în moarte?

Marea idee slavă — înfăptuiescă-se; înfăptuiescă-se și marea idee latină. De ce nu s'ar înfăptui și cea germană, când cea anglo-saxonă există de la începutul acestui veac, imperialistă? Se va înțelege atunci mai ușor că aceste mari iluziuni sunt înrudite și că pot alcătui, mare într'adevăr de data asta, *ideea omului modern* — la Washington, Londra, Berlin, Paris, Cairo, Bengal, Tokio!...

De mult viața a fost necredincioasă idealurilor noastre de crescători de găini mari ouătoare și de îngrijitori de vaci numai de lapte gras...

Așteptăm cu invincibil optimism ca fiecare om, reprezentând rassa și universul *lui*, să meargă conștient nu spre lipire, ci spre recunoașterea *nouă* a celuilalt. Negura care se lasă tot mai grea asupra vieții contemporane amenințată de prea mare repetiție (atât de mecanizată și pasișată, că unii așteaptă o reîmpăspătare de la vechile triburi ale Asiei!) să fie străfulgerată în toate direcțiunile de țâșnirile de lumină, ale lumilor psihice.

F. ADERCA.

TĂRZIU

Târziu...

*Din pieptul unui turn îndepărtat
Trei ore izolate, în noapte, au țipat,
Și cineva grăbit și 'ntârziat,
Coboară-obloane mari de lemn
La geamul unui han dărăpănat...*

*Pe drum, ducând poveri de somn,
Se scurge obosită de veghere,
Cireada duhurilor ce-au rătăcit
Prin întunericul nemărginit,
Și-acuma intră 'n peșteri de tăcere...*

*Un ceas nebănuit, în veșnicie,
Ritmează pulsul vieții adormite
Și plămădind din umbră —
Noi vieți ce vor să vie,
Măsoară calm întinderea pustie...*

*Trei ore 'nspăimântate au țipat...
Și 'n hanul vechiu și aplecat,
Trudit de privegherea fără rost,
Hangiul s'a culcat...*

I. VALERIAN.

Probleme de „poetică“

Am o impresie, pe care ași voi s'o cred numai impresie; poezia, ca gen, a intrat în decadentă. Ani de-a rândul, poezia i-au prevestit agonia; socotită un joc și unul naiv, poezia a fost socotită un oaspete, cam întârziat, în secolele noastre de „progres“ și de „știință“. Renan, care era totuși un temperament de artist și care avea slăbiciunea de-a prețui și pricepe arta, găsea că locul ei este numai într'o omenire cu creierul copilăresc. Dar opinia lui Renan nu putea fi o primejdie. Lovitura cea mai profundă a primit-o poezia dela Verlaine. Și să nu mire; dealungul curgerii ei prin istoria umană, poezia a cunoscut toate aspectele, a îmbrăcat toate măștile; Homer a fost arhitectul ei; Dante a fost profetul ei; Lucrețiu i-a fost filozoful; mai rămânea un loc și un loc penibil: acel de sceptic. I-a fost ursit lui Verlaine să fie scepticul poeziei și părintele adevăratei ei decadente.

Poema ca o jucărie: nu e acesta singurul sens, singura justificare și singura ei utilitate? Oamenii nu vor fi niciodată atât de puternici, ca jocul să nu le mai fie necesar.

Actele noastre vor rămâne totdeauna însumate în mecanismul iluziei — și poezia va dura atât cât va dura iluzia. Inteligența va cunoaște totdeauna o creștere: exaltarea și sensibilitatea totdeauna o slăbiciune: reveria. Ar putea exista timpuri în care nimeni nu se va mai îndulși asupra unei frunze moarte? Dar viața noastră nu va fi aceeași, mereu aceeași, în curgerea zilelor și jocul simplu al analogiei nu ne va spune atunci, ca și acum, că zilele noastre sunt frunze, că anii noștri sunt frunze și că viața noastră nu e decât o toamnă lungă, plină de căderea tuturor frunzelor?

Puțin vis, puțină voluptate, puțină elocvență: nu e asta toată poezia? Poate, la început, s'a născut odată cu dansul, goală. Poeții i-au pus inele, adică vorbe și cercel, adică rime. Niciodată poezia n'a fost luată, ca astăzi, în serios; nimeni nu i-a cerut mijloace de analiză; nimeni nu i-a cerut totala expresie a sufletului. Puțin fard; puțină pudră; puțină beție. Privită ca joc, dar ca joc sacru, poezia a avut, din grația grecilor, un zeu, un templu și un protocol. Meșteri în toate și gospodari abili, grecii voră s'o conserve; de aici, din ideea asta, s'a născut o întreagă carte de legi, care regulau jucăria ca pe o instituție, legi care erau limite pentru poezii bune și obstacole, pentru cei proști. De la Aristot, cartea aceasta de gospodărie, se numește; poetică.

Prends l'éloquence et tords lui son cou a strigat Verlaine și cu strigătul acesta, scepticismul se însinuează în poetică. O întreagă lume de lucruri naive s'au prăbușit, ca o piramidă de cofeturi, cu un singur bobârnac. Verlaine spune de rimă că eu n'ajuaer,

de-nu ban⁴; dar se ştia bine lucrul ăsta, fără s'o spue nimeni, fără s'o gândească nimeni. Idolul ascuns în frunza de viţă roşcată, îşi aştepta în fiecare zi, jertfa voluntară şi veselă: el singur se credea poate de bronz; noi toţi îl ştiam de falanţă. Dar nimeni nu se apropia, ca de vasul lui Sully Prudhomme: *N'y touchez pas...*

A fost ca un poet, şi unul cu adevărat poet, să fie acela care ne-a desgustat de poezie — de vechea poezie — care, poate, era singura reală. La ovrei, există fabula că un rabbi — şi unul mare — avea privirea aşa de puternică că omul pns în faţa ei se prefăcea imediat numai ciolane. Paul Verlaine n'a avut o privire mai slabă; dela poetica lui, poezia a dispărut; numai după ciolane i se mai poate bănui existenţa,

A fost eroarea lui Verlaine — pe care n'a practicat-o niciodată (căci i-au plăcut şi rima şi elocvenţa), dar pe care au practicat-o după el, câteva generaţii; poezia a fost concepută, de acord cu legile mecanice, în analogie cu legile fizice. Şi pentru că secolul e al energetice, poezia a fost imaginată o desfăşurare de energie, atât în conţinut, cât şi în formă. Se vorbeşte des de poezia dinamică; titlul coincide cu tehnica versului liber. Şi eroarea e, întreagă, aici. Poezia, ca orice artă umană, are numai un conţinut dinamic într'o formă statică. Poetul nu face altceva decât ceiace face moara: aduce apa cât mai repede, pe roţile lui imobile şi fixe.

Symbolismul, în Franţa, a găsit poezia într'o tragică agonie: forma, prea perfectă, nu mai spunea nimic; conţinutul, resemnat să copieze realitatea, repugna. A fost marele merit al simbolismului introducerea, în artă, a idealismului. Conţinutul s'a reînnoit brusc, ca după o miraculoasă operaţie; cu un singur lucru însă dădură greş doctorii noiei estetici; în loc să reînnoiască forma, cum reînoliseră conţinutul — o suprimară.

Decadenţa poeziei începe cu acela a versului.

B. FUNDOIANU.

CRONICA DRAMATICA

TEATRUL MIC

A 8-a NEVASTA A LUI BARBA-ALBASTRA

COMEDIE ÎN 3 ACTE de Alfred Savoir

Nu avem de ce ne speria; în timp ce pe tărâmul dramatic, în Anglia, în Germania, în Rusia se fac încercări extraordinare de înnoire a materialului şi a mijloacelor de expresie teatrale, Franţa stă pe loc. Vrem să spunem că n'o interesează prea mult

noutatea; că se dă cu trup și suflet operii de perfecțiune. E o atitudine pe care a adoptat-o mai mult în teatru decât pe celelalte țărâmurii de artă, unde-i place, cu toate riscurile și fluerăturile, să meargă de câteva secole în fruntea civilizației umane. Celace ne face să credem că Franța — deși se anunțase de mult decadența — e de fapt în acel punct unic care e echilibrul clasic (să nu se uite că vorbim de teatru) și pe care civilizațiile l'au atins de prea puține ori.

Nu disperăm deci de faptul că Ibsen a fost — ca și Wagner — atât de greu încetățenit în republica arteilor franceze. Tot celace nu se impacă dintr'odată cu limpezimea și simetria, rămâne în Franța de carantină, pe la teatrele de avangardă câte un sfert de secol. Dela acest conservatism care-l menține pe Molière încă cel mai mare autor comic al Franței — se crede că și al lumii — vor purcede odată cai mânăți deasupra Aureolei, de un Apollon parizian într'un car de cleștar pe două roate: poate noul atticism...

Pariziană, comedia lui Alfred Savoir (care se zice că e un ovrei rus) are toată spuma șampaniei spiritului de comedie franceză. Dacă vrei să meditezi puțin atunci găsești povestea americanului care-și cumpăraseră 7 soții și a iubit-o într'adevăr numai pe cea de-a 8-a luând-o drept pedeapsă în căsătorie — și un înțeles ceva mai adânc, aproape biologic. În definitiv nici povestea criminalului Landru, care neavând cu ce să-și plătească soțiile părăsite, le tăia bucățele și le ardea, nu e atât de frivolă.

E aici, probabil, ceva din neliniștea lui Platon, care delatrupul gol al tânărului academician, se ridică nemulțumit la imaginea frumuseții divine și goale, în care să cuprindeau, esențial, toate trupurile goale ale tinerilor academicieni... E suferința sultanului libidinos care șade turcește în fiecare din noi.

Suntem bucuroși că Teatrul cel Mic, a eșit — poate fără voia lui — din genul operetei fără muzică, nimerind de data aceasta un început de adevărată comedie. De altfel, a și fost o stagiune prea ușure. Vrem să credem că această ușurință nu se va răzbuna prea aspru și că în toamnă, Teatrul Mic va fi teatrul nostru de avangardă. Altfel nici nu-l vedem vre-un rost. Spectacolele afrodisiace se dau în toate cabaretele bucureștene, și încă ceva pe deasupra. Teatrul Mic e deci în inferioritate.

Elvira e într'adevăr o nevastă pe care n'o mai poți părăsi, iar Puiu Iancovescu isbutește cu humorul lui subtil să alunge din comedie orice preocupare de serios.

F. ADERCA.

Năzuința No. 1. — O nouă revistă s'a 'nfiripat la Craiova. „**Ramuri**”, deși încă mai apar cu o persistență care uimește, murise de mult. „**Năzuința**” este bine venită. În primul număr al ei după „**Regionalismul cultural**” al d-lui S. Mehedinți ne operește privirea admirabila traducere a d-lui G. Murnu din Odiseea (cântul al cincilea). D-na Elena Farago, ne eșind din cercul bine definit al personalității sale poetice (ceceace este un merit de oarece scriitorii oarecum formați au fost târați de șuvoiul celor mai proaspete noutăți literare) reușește să dea o poezie în „**Dorul meu din urmă**” care, pe lângă duioșia caracteristică scriitoarei de multă vreme, este înălțată de o fermă cugetare filosofică. Ne pare rău că nu putem confirma cele de mai sus printr'un citat. Dintre poezii mai trebuie menționată „**De-ar mai cădea o stea, am plânge**” de d. Perpessicius și de asemeni viul și parnasianul tablou al d-nului I. Barbu intitulat *Măcel*. Ca proză putem remarca — puțin binevoitori — „**Isbânda Fricii**” de Luca Ion Caragiale.

Năzuința No. 2. — D-l C. Gerota, vrând să reliefeze mai bine caracterul operei lui Dostoewski, îl compară pe acesta cu Tolstoi: „Dacă Tolstoi reprezintă romanul cu acțiuni epice în stil mare, care se învecinesc cu epopeele clasice, Dostoewski ne dă romanul de migăloasă analiză sufletească.” D. C. Gerota apoi își încheie articolul cu încă o privire aruncată asupra lui Tolstoi: „Iar „Răsboiu și Pace” prin analiza sufletească neîntrecută în literatura universală... etc.”

Dezorientarea succede lecturii acestui articol. D. B. Luca prin fragmentul publicat din poemul păgân „**Soarele**” pare a ne da ceva interesant. „**Niculăiță Cârnu**” de d. Ion Dongorozi, nesocotind vre-o câteva stângacii, de stil mai ales, ne face să-l urmărim și în numărul viitor.

Dintre versuri menționăm „**Pădurea**” d-lui Eftimiu *Resemnare*” de d-na Alice Soare și „**O păcătoasă scrie**” a d-nei Elena Farago.

Gândirea. No. 3. — Lipsa de concentrare face ca d-l Gib. I. Mihaescu, deși având calități de prozator, să ne lase impresia de ceva neisprăvit după lectura bucății „**Semnele lui Dănuț**”. Sbuiciumul lui Dănuț este turburat, nelinchițându-se perfect cercul anecdotic, în contemplația pe care ne-o solicită. „**Șesurile**” d-lui Demostene Botez, datate 1917, anunță pe poetul imagist din „**Floarea Pământului**”. Poezia, în sine judecată, nu ne satisface, fiind frântă interior în două idei contradictorii. În primele strofe e vorba de sterilitatea șesurilor desnădăjduitoare, care printr'un proces de interiorizare putea fi isvorul unei poezii de adâncime; în ultima ni se spune că șesurile ascund germeul unei vieți noi. Faptul acesta scoboară prestigiul poeziei, transformând-o într'un simplu pastel, chiar și acesta fără relief. D-l Lucian Blaga, cercând să evadeze din genul imaginei unice, vrea să ne dea oare cum o complexitate organică de imagini; dar nu izbutește. Cităm versurile în care îl regăsim:

*Apoi coborâm Murășul naltelor
[trestii
și de pe mal
ne-om cufunda brațele în unde
[până la coate
pentru ca sângele nosîru văratic
Să 'nvețe
mersul liniștit al apelor.*

A. Davila semnează niște evocări, inutile prin lipsa unei atente stilizări. „**Străinul**” d-lui Ion Pillat ne aduce aceiaș fragedă inspirație authtonă cu care ne-a obicinuit.

Ne pare rău că nu putem stărui mai mult asupra acestei poezii.

Restul revistei de la „**Pagini despre Ibsen**” (*Rosmersholm*) și până la „**Cronica măruntă**” interesant.

Flacăra. No. 20. — A reapărut în sfârșit adevărata „Flacăra“

Reproducem cu bucurie din cuvântul de lămurire:

„Nu este vorba, firește, decât de dorința de a ușura pe cât cu putință sarcina oricărei critici prin libertatea lăsată tuturor temperamentelor și înțelegerilor artistice de a se manifesta împreună și simultan în paginile revistei“. „...judecățile critice vor avea, adeseori, rolul de a abstractiza ceea ce revista dovedește cu pilde, concret.“ (O lămurire necesară) Așteptăm. Din numărul acesta reținem versul d-lui Ion Pillat și „Haitele mărit“ de V. Voiculescu.

V. S.

Nevestele lui Moș Dorogan ed. II de I. C. Vissarion. — D-l I. C. Vissarion însoțește ediția a doua a volumului său de nuvele și schițe „Nevestele lui Moș Dorogan“ de două prefețe și de o disertație asupra ideilor sale literare. Prefața d-lui Brătescu-Voinești e cunoscută dela ediția întâia: cea de a doua e raportul academic al d-lui Duiliu Zamfirescu.

Să ne oprim asupra opiniilor literare ale d-lui Vissarion.

Scriitorul ia poziție împotriva criticii negative.

Creația n'are însă nevoie de apărare; ea trăește, dacă într'adevăr există, în ciuda oricărei critici. Expunerea principială a ideilor de care s'a călăuzit un scriitor nu este totuși lipsită de interes și utilitate. Curentul ideilor d-lui Vissarion oscilează între un realism artistic și altul utilitar, cestiuni vânturate îndelung în Franța, pe la mijlocul veacului precedent.

D. Vissarion crede că literatura este exclusiv un produs al spontaneității de simțire a unui scrii-

tor; prin calcul nu putem ajunge la creație; cultura nu poate spori resursele talentului, ceea ce, desigur, nu este un adevăr mai presus de orice discuție critică.

Spontaneitatea și cultura se pot asocia și numai din asociația lor iese caracterul de maturitate clasică a unei opere de artă.

C.

Istoricul Operei Române de N. Vămășescu. — O voluminoasă carte apărută de vreo două luni, al cărei subtitlu de „Adevăruri crude“ îi indică natura polemică și ale cărei facsimile îi precizează și caracterul de pledoarie. Ca fost administrator al Operei, d. Vămășescu a suferit învinuiri, de care se apără prin chitanțe, cifre și bilanțuri: prima stațiune a operii s'a încheiat cu mijloace infinite mai modeste decât cele de acum. Acuzatorii d-lui Vămășescu au cuvântul. Cu tot caracterul excesiv de polemic, din noianul de amănunte ne semnificative și ne importante, se poate totuși desprinde din cartea d-lui Vămășescu linia primelor încercări de operă română, pe care istoricul viitorului o va înregistra.

„Gândul nostru“ (Anul I — No. 10). — D-l Al. Filipide publică o poezie „Pantomimă“ care nu este lipsită cu totul de originalitate. Cităm prima strofă:

„Copacilor, din cimitir, trudiți,
le-alărnă 'n noapte grele ramuri
goale
cu schilodite brațe de-osândiți
pe care le desmiarda, domol, zăpada
moale...“

D-l Sandu-Teleajen, ne dă o poveste în limba bătrânilor cronicari, stârnind colbul adormit pe pravilele mănăstirilor.

S. și V.

EDITURA „ANCORA“ ALCALAY & CALAFATEANU
BUCUREȘTI — No. 4, STRADA SMÂRDAN No. 4

A APARUT:

DOMNUL DEPUTAT

ROMAN ISTORIC ȘI DE MORAVURI, CU EPISOADE
DIN SÂNGEROASA EPOCĂ A RĂSCOALEI
PLUGARILOR (1907)

de **V. DEMETRIUS**

AUTORUL CUNOSCUTELOR ROMANE: ORAȘUL BUCURIEI,
DOMNUL COLONEL, TINEREȚEA CASANDREI
ȘI PĂCATUL RABINULUI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Deputatul și moșierul Marin Voiculescu la me-
die. — Indurerat și îndrăgostit. — Antisemitism
în Moldova. — Inceputurile răsvrătirii țărănești. —
Intinderea și grozăvia răscoalei. — Aleșii națiu-
nii la Caffé Chantant. — O răsburare fioroasă. —
Poreclita „Pițigoiul“, de 16 ani. — Ciocniri între
armată și răsulați. — Sdrobirea fără milă a
revoluției. — Voiculescu părăsit de nevastă. —
Urmărirea presupușilor „Instigatori“. — Nuntă,
afaceri și amor. — Liniște de cimitir, la țară.

LEI 20.—

De vânzare în toate librăriile din capitală și provincie

CENTRALA „MISSIR”

SOCIETATE ANONIMĂ CAPITAL LEI 50.000.000

◆ 41, STRADA LIPSCANI, 41 ◆

Sucursale : BUCUREȘTI — Str. Lipscani, 22 și Ezen Victoriei, 110
In țară: Ploești, Buzău, Galați, Brăila, Focșani, Constanța,
Temișoara, Brașov, Cluj, Cernăuți, Chișinău, Oradea-Mare,
Arad, Târgul-Mureș, Râmnicul-Sărat, Pitești, Craiova,
Turnu-Severin, Târgoviște, Botoșani.

Cel mai bine asortat cu ultimelor modele pentru sezon

Atelier de Croitorie de primui rang pentru Dama și Domul

◆◆◆ Prețuri mai eficiente ca oriunde ◆◆◆

BCU Cluj / Central University Library Cluj

S'a deschis Centrala

MARILOR MAGAZINE

LA PALATUL NOUȚĂȚILOR

STRADA PARIS, No. 10

Sucursale : Oradea-Mare, Lugoj

MĂȘURI : LENA-

JURI : PĂNZETURI

ARTICOLE de MARIA J

GALANTERIE :

Mare Raion de

FURNITURI de MODE

INCĂLȚĂMINTE, etc.

Prețurile excepționale

: Gustări delicioase :
produse ale

BONBONERIEI : ◆

◆ ◆ RENAISSANCE

care se găsesc în detaliu la

COFETĂRIA RENAISSANCE

STRADA PARIS, 10

și la toate sucursalele

MISSIR

DIN TARĂ

— En Gros la Fabrica —

STR. POPA-TATU, 45